

FILOZOFSKI (41) ai

f- (33), ph- (8); -z- (35), -s- (6); -w- (33), -ph- (5), -f- (3)-

Oba o jasne.

sg m N filozofski (1). ◇ G filozowski(e)go (2). ◇ D filozofski(e)mu (1). ◇ A filozofski (1). ◇ I filozofskim (1). ◇ f N filozofską (2). ◇ G filozofski(e)j (1). ◇ A filozofską (1). ◇ I filozofską (1). ◇ L filozofski(e)j (1). ◇ n N filozofski(e) (1). ◇ G filozofski(e)go (1). ◇ A filozofski(e) (1). ◇ pl N subst filozofski(e) (4). ◇ G filozofskich (5). ◇ D filozofskim (2). ◇ A subst filozofski(e) (9). ◇ I m i f filozofskimi (3). ◇ L filozofskich (1). ◇ D sg n skostn po filozofsku (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Przymiotnik od „filozof”; philosophicus Mącz, Cn; philosophus Cn (41) : Ieft v nich [u Żydów] tá Kabala dwoiáka/ iednę zowá Berezyt álbo Kafmologia/ tę to mieniá byc wiefzczá z przyrodzenia/ [...] Bibliá álbo pífmó święte według rozumu przyrodzonego obyczáiem Filozoffkim wykłádáiac. BielKron 46; Philosophicus quod ad philosophum pertinet, Filozowski/ ku miłownikom mądroścy należáci. Mącz 297d, 35b, 90b, 440b; Lecz tu w tey wáfzey filozoffkiey ízkole/ wízyftko opak. CzechRozm 56, 2, 22; nietylko wiárá Chrześciánfka/ [...] ále y Filozoffkie wyroki [philosophorum dogmata] zá ípániáią myśl poeżytiáią/ gdy kto lekce wázy krzywdy ModrzBaz 62v, 97, 129; SkarŻyw 273; CzechEp 9, 12, 68, 133, 160, 233, 347; NiemObr 95; Spráwiedliwośc rozmáite ma rozumienie w písmie ś. ieft iedná zakonna y vczynkowa Philozophfka/ druga íerdeczna z wiáry. SkarKaz Oooo2c, 83a, 310a marg.

Zestawienie: »kamień filozofski« = przez alchemików poszukiwana mieszanina, za pomocą której można by wytwarzać złoto (1): Drudzy zálie [którzy parają się alchimią] chytrzeyfzy chcá dokázác rozumem Twoim niepodobney rzeczy/ to ieft/ kámień Filozowfki (iáko oni zowá bogośláfiony) fłóżyć ze czterzech żywiołow miernych/ ízby byłá rzęcz cielefna/ á onym kámieniem czego íe dotknie/ złotem íe stánie/ iáko krol Midás. BielKron 26.

a. Z zabarwieniem pejoratywnym: zawiły, niejasny, wykrętny (18) :

Wyrażenia: »filozofski domysł(ek)« [szyk 4 : 4] (2): Toć táki wykład/ z iákiefi głębokiey Loiki I. M. X. K. ná ten Głos wołáiącego vczynił [...] ábfurda íprośne z niego y Filozowfkie domysłki/ y rácyiki pokázuiąc CzechEp 153; A to ieft prófte Píálmu tego wyrozumienie/ bez tych niezbożnych álegoriy y domysłow Filozowfkich CzechEp 162.

»dowód filozofski« (1): Aleby tego wízyftkiego nie trzebá tákimi dowody filozowfkiemi podpierać: lecz tylko jálnym y ízczyrym fłowem Bożym to pokázác CzechRozm 62.

»filozofska łapaczka« [szyk 2 : 1] (3): á łápáček Filofkich/ y bábiego bádánia/ y zbytniego/ y dwornego y nieużytecznego/ (iáko íe Apoftól názywa) żebyś íe wyftrzeżał. CzechRozm 2; Ale gmátwáninie miefzáninie y Filozowfkim łápáczkam/ nie gotowem k woli/ od prawdy iáko fłóńce iáfney/ przy ktorey z łáfki Bożey ítoię/ odstąpić CzechEp 139, 109.

»filozofski wykręt« (1): Aby mowię prawdá zbáwienna w íwey fzczyrości zoftálá/ [...] Ktora/ ftárych íefzcze niektorych ludzi filozoffkimi wykręty/ podwrocona á Potym y przywáloná [!] ieft CzechEp 9.

»wymysł filozofski« (1): Aleć ták muřzá mowić íi/ ktorzy w íobie gruntu zbáwienia nie máią: ktorzy fłowu Bożemu nie wierzą: lecz íię zá plotki y wymyřly Filozowfkie chwytiáią CzechEp 147.

»wywod filozofski« [szyk 4 : 3] (7): Ty czymbyś rzeczy fwey podpárł niemałz oprócz domyśłu fwe^g/ á wyvodu filozowfkiego/ z tych dwu słowek Ten á On zmyflonych: Ią záfię/ mam zá łobą wiele piłmá ś. *CzechRozm* 63v, 19v, 20v, 83; *CzechEp* 132; áni żadne Filozowfkie wywody/ áni Oycowfkie wykłády/ mieyfćá v nas tákiego/ W tey rzeczy [...] mieć nie będą. Słowá nam Bożego iálfnego potrzebá/ ktore w piłmie ś. zoftáwione y wyrázone ielt *NiemObr* 93; *SkarKaz* 242a.

Wyrażenie przyimkowe: »po filozofsku« (2): *CzechRozm* 222v; A to/ gdy ták mowi/ (*fol.* 93). Gdy mowiemy Iż pan Chriftus ma Oycá w niebie/ [...] rozumiemy przez niebo wyfokość y záćność Bofką/ iáko przez ziemię podłość narodu ludzkie^g. Ktore słowá áćz miłternie po filozowfku położone íą: iednáć íię z nich nie trudno báćznemu te^g domyślić/ iż záś przeciw łobie mowiáć/ przy tego wżytkiego żeby to fyná Boże^g z niebá ná ziemię/ y w żywot páńieńfki ftápienie/ miáło być prawdziwe y fkuteczne *CzechEp* 310.

Cf FILOZOFOWY

TZ